

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-04

Ontwikkelingsraad

Nr. 163

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 15 juli 2014

Binnen de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bestond bij drie fracties de behoefte enkele vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over de brief van 4 juli 2014 inzake de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking d.d. 14 en 15 juli 2014 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 162), de brief van 3 juni 2014 inzake het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking van 19 mei 2014 (Kamerstuk 21 501-04, nr. 160) en over de brief van 20 juni 2014 inzake het Fiche: Mededeling rol van de private sector in ontwikkeling (Kamerstuk 22 112, nr. 1870).

De Minister heeft de vragen en opmerkingen beantwoord bij brief van 11 juli 2014. De vragen en opmerkingen van de fracties en de antwoorden van de Minister zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
De Roon

De griffier van de commissie,
Van Toor

Algemeen

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele Raad Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking van 14 en 15 juli ten aanzien van het post-2015 proces, de mededeling over de rol van de private sector in ontwikkeling, de EU-aanpak ten aanzien van migratie en ontwikkeling en de mededeling over betere voeding voor moeders en kinderen.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking en de bijbehorende stukken. De leden hebben daarover enkele vragen en opmerkingen.

Post-2015 agenda

De leden van de VVD-fractie merken op dat er al lange tijd gesproken wordt over de post-2015 agenda. Kan de Minister aangeven wanneer wij de inzet hierop vanuit Europa kunnen verwachten?

Antwoord van het kabinet:

De Europese Commissie heeft op 2 juni dit jaar een mededeling uitgebracht met betrekking tot de post-2015 agenda: «Een waardig leven voor iedereen: van visie tot collectieve actie».¹ Deze mededeling schetst een Europese visie op het post-2015 raamwerk van duurzame ontwikkelingsdoelen. Het is een uitwerking van de eerdere mededeling uit 2013² op basis waarvan de Raad in juni 2013 al conclusies aannam.³ De mededeling beoogt helderheid te geven over de EU- inzet voorafgaand aan de intergouvernementele onderhandelingen in de Algemene Vergadering van de VN, die dit najaar van start gaan. Het BNC fiche over deze mededeling zal binnenkort naar uw Kamer worden verstuurd. Op basis van de mededeling zullen naar verwachting komend najaar Raadsconclusies worden aangenomen, na de publicatie van het eindrapport van de *Open Working Group on Sustainable Development Goals*. In deze Raadsconclusies zal de verdere inzet van de EU worden vervat.

De Minister schrijft dat in lijn met de Nederlandse visie het uitbannen van armoede en bevorderen van duurzame ontwikkeling centraal staat. De Minister geeft in de geannoteerde agenda aan dat zij zich voor een leidende rol van het Global Partnership for Effective Development Cooperation (GPEDC) in de uitvoering van de post-2015 agenda wil inzetten en daarbij vooral aandacht wil leggen op een duurzaamheids-agenda op het gebied van voedsel, water en energie. Gaat de Minister bij de uitvoering van haar ontwikkelingsagenda alle activiteiten voortaan toetsen aan milieu- en klimaat effecten?

Antwoord van het kabinet:

De informele Raad zal spreken over de Europese inzet in het post 2015 proces. Welke vertaling dit zal hebben voor de toetsing van en rapportage over projecten moet worden gezien zodra in

¹ COM(2014)335

² «Een waardig leven voor iedereen: armoede uitroeien en de wereld een duurzame toekomst geven», COM(2013)92; voor het BNC fiche over deze mededeling zie Kamerstuk 22 112 nr. 1598.

³ Zie verslag van de Raad Buitenlandse Zaken / Ontwikkelingssamenwerking van 28 mei 2013 [Kamerstuk 21501-04 nr. 153].

september 2015 internationaal overeenstemming is bereikt. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe de monitoring van de af te spreken doelen en targets zal plaatsvinden. Activiteiten binnen mijn ontwikkelingsagenda uitgevoerd in het kader van de speerpunten water en voedselzekerheid worden al getoetst op duurzaamheids- en klimaat-effecten. Hierbij schakel ik de onafhankelijke «Dutch Sustainability Unit» in en maak ik gebruik van de expertise van een deskundige van het «World Resources Institute» die is gedetacheerd op onze ambassade in Kampala. Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) is een leidend principe voor alle OS-instrumenten. Dit betekent dat er voor activiteiten onder het Fonds Duurzaam Water, het Fonds Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid en het Dutch Good Growth Fund wordt getoetst op alle facetten van duurzaamheid. Daarnaast dienen bedrijven te voldoen aan de OESO «Guidelines for Multinational Enterprises» bij de uitvoering van activiteiten in het kader van ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse handel. Inzet op vergroening en tegengaan van klimaatverandering krijgt ook vorm via nieuwe programma's die we samen met het Nederlandse bedrijfsleven, NGO's en kennisinstellingen ondersteunen in ontwikkelingslanden. Het nieuwe programma met het Initiatief Duurzame Handel dat de gebiedsgerichte benadering als uitgangspunt heeft, is hiervan een voorbeeld.

Opnieuw willen de leden van de VVD-fractie graag van de Minister horen hoe het staat met de onderlinge coördinatie van de Europese hulp en hulp die door individuele landen gegeven wordt. Er wordt al een aantal jaren over coördinatie gesproken. Is het inmiddels duidelijk bij wie de coördinatie van de hulp zal liggen en gaan de donerende landen ook akkoord om gecoördineerd te worden?

Antwoord van het kabinet:

In veel Nederlandse partnerlanden vindt reeds nauwe afstemming plaats tussen de delegaties van de EU en de ambassades van lidstaten. Zoals gemeld aan uw Kamer tijdens het schriftelijke overleg op 17 december 2013⁴, nemen de EU-delegatie en ambassades van EU-donoren in het betreffende partnerland de lead in hoe er lokaal vorm wordt gegeven aan het proces van gezamenlijke programmering.

Nederland is nauw betrokken bij dit proces in «onze» partnerlanden waar gezamenlijke programmering van de grond komt: Bangladesh, Benin, Burundi, Ethiopië, Ghana, Jemen, Kenia, Mali, Mozambique, Oeganda, Rwanda en Zuid-Soedan. In Burundi, Ethiopië, Ghana, Rwanda en Mali is inmiddels aanzienlijke vooruitgang geboekt en zijn concrete documenten voor gezamenlijke programmering overeengekomen. Het is de bedoeling dat via het opstellen van een gezamenlijke analyse gekomen zal worden tot verregaande afstemming en taakverdeling tussen de delegaties en de ambassades.

Nederland is samen met andere EU donoren bereid om zich te laten coördineren op partnerlandenniveau op basis van gezamenlijke afstemming over hoe de hulp het best vorm gegeven kan worden.

⁴ Kamerstuk 21 501-02, Nr. 1314

De leden van de PvdA-fractie waarderen de inzet van de Minister, met name het pleidooi voor de solide plaats van Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR) en gelijke kansen voor vrouwen in de post-2015 agenda. Aangezien binnen de post-2015 agenda ontwikkelings- en duurzaamheidsdoelstellingen zullen samenkomen zouden de leden van de PvdA-fractie graag willen weten hoe coherentie van beleid een plek zal krijgen binnen dit proces?

Antwoord van het kabinet:

Het kabinet schenkt nadrukkelijk aandacht aan beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling in het post-2015 proces. Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling speelt een centrale rol in de modernisering van internationale samenwerking en is een belangrijke voorwaarde om duurzame inclusieve groei en armoedebestrijding in ontwikkelingslanden verder vorm te geven. Dit wordt nog eens bevestigd in de Raadsconclusies van de EU «The overarching post-2015 agenda», aangenomen op 25 juni 2013. Het koppelen van duurzaamheidsdoelstellingen aan ontwikkelingsdoelen is in feite een manier om beleidscoherentie handen en voeten te geven. Het kabinet vindt het belangrijk dat landen in de uitvoering van eigen beleid coherent en consistent zijn ten aanzien van de verwezenlijking van de post-2015 duurzame ontwikkelingsdoelen en ziet beleidscoherentie voor ontwikkeling als een onderdeel van de uitvoering («Means of Implementation») van de post-2015 agenda.

De leden van de SP-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de gestelde prioriteiten in de mededeling «Een waardig leven voor iedereen: van visie tot collectieve actie» nauw overeenkomen met de Nederlandse inzet. De Minister bespreekt een aantal prioritaire gebieden die in de mededeling genoemd worden, maar gaat op een aantal thema's, die wel centraal staan in het kabinetsbeleid, niet in, waaronder het terugdringen van ongelijkheid en het streven naar mondiale werkgelegenheid. Wat is het standpunt van de Minister ten aanzien van de potentiële doelstellingen op het gebied van ongelijkheid en mondiale werkgelegenheid? Kan de Minister tevens aangeven wat haar inzet is op het speerpunt veiligheid en rechtsorde in het kader van het post-2015 proces? Is de Minister bereid zich in te spannen voor het bespreken van deze belangrijke onderwerpen tijdens de RBZ OS?

De Minister hecht waarde aan het realiseren van een minimumniveau van sociale rechten via de post-2015 agenda. Tegelijkertijd wordt er niet expliciet naar deze doelstelling verwezen in de geannoteerde agenda. Kan de Minister aangeven welke rol Nederland zal spelen tijdens de RBZ OS wat betreft het agenderen van sociale rechten?

Antwoord van het kabinet:

Thema's als een minimum niveau van sociale rechten, het tegengaan van ongelijkheid, mondiale werkgelegenheid, en veiligheid en rechtsorde maken al deel uit van de mededeling van de Commissie. Het BNC-fiche dat binnenkort aan de Tweede Kamer zal worden gestuurd zal hierop nader ingaan. Tijdens de RBZ OS zal Nederland waardering uitspreken voor het opnemen van de genoemde onderwerpen in de mededeling van de Commissie.

Kan de Minister aangeven op welke wijze Nederland zich als co-voorzitter in zal blijven zetten voor een relevante rol van het GPEDC in de uitvoering

van de post-2015 agenda? Wanneer is deze inzet geslaagd, zo vragen de leden van de SP-fractie?

Antwoord van het kabinet:

Het Global Partnership for Effective Development Cooperation (GPEDC) is ontstaan uit het OESO-DAC initiatief (2005) om de effectiviteit van ontwikkelingshulp (ODA) te vergroten. Zeker na de conferenties in Busan en Mexico is de aandacht verbreed naar het vergroten van de effectiviteit van alle inspanningen gericht op ontwikkeling, inclusief ODA. Die rol blijft relevant, zeker in het licht van de uitdagingen waarvoor de uitvoering van de post-2015 agenda ons zal stellen. Het GPEDC richt zich in eerste instantie op hoe die uitdagingen het meest effectief het hoofd geboden kunnen worden. Nederland, als één van de drie co-voorzitters, zal dit proces mee kunnen sturen. Ik sprak tijdens de High Level Meeting van het GPEDC in Mexico (15-16 april jl) met SGVN Ban Ki Moon over de inzet van het GPEDC in relatie tot de post 2015 agenda⁵. De SGVN ziet een cruciale rol voor het Global Partnership om armoede op effectieve wijze terug te dringen en vroeg het Global Partnership de VN over deze aanpak te informeren. SGVN gaf verder aan de uitkomsten van de High Level Meeting als input te zullen gebruiken voor het synthese rapport dat in het kader van het post 2015 proces in najaar 2014 zal worden opgesteld. Het verbreden van het draagvlak van het Global Partnership bij nieuwe partners in ontwikkeling en het vergroten van de invloed van het GPEDC op de effectiviteit van ontwikkeling zijn primaire doelen waarvoor Nederland zich in het GPEDC zal inzetten, mede in het licht van de hulp-handel agenda die recht doet aan de veranderende internationale context.

Private sector

De private sector is volgens de leden van de VVD-fractie de motor van ontwikkeling. In lage- en middeninkomenslanden zorgt de private sector voor 90% van de werkgelegenheid. Banen zorgen voor inkomsten en wie zijn eigen geld verdiend kan zijn leven in eigen hand nemen. Ook de Nederlandse bewindvoerder bij de Wereldbank, Frank Heemskerk, heeft aangegeven dat banen van groot belang zijn voor ontwikkeling. Daarbij heeft hij aangegeven dat dit een mooie wisselwerking is tussen ontwikkeling in lage- en middeninkomenslanden en promotie van het eigen bedrijfsleven. Kan de Minister aangeven welke kansen zij ziet voor het Nederlandse bedrijfsleven om aan te haken bij deze ontwikkelingen?

Antwoord van het kabinet:

Het Nederlandse beleid voor private sectorontwikkeling investeert in verbetering van het ondernemingsklimaat en in versterking van de private sector in lage- en middeninkomenslanden. Dit gebeurt door duurzame werkgelegenheid te bevorderen, onder goede omstandigheden en tegen een eerlijke beloning. Het hebben van een baan is het belangrijkste middel om aan armoede te ontsnappen.

Verbetering van het ondernemingsklimaat in lage- en middeninkomenslanden is ook goed voor Nederlandse bedrijven. Om onze economie toekomstbestendig te maken, stimuleren we Neder-

⁵ Voor een verslag van de high-level meeting in Mexico zie de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking van 19 mei jl. [Kamerstuk 21 501-04 nr. 159].

landse bedrijven hun horizon te verbreden door nieuwe contacten te leggen. Niet alleen in ons omringende landen en op opkomende markten als China, India, Turkije en Mexico, maar ook op nieuwe markten in armere landen waarmee we al jarenlang intensief samenwerken vanuit ontwikkelingssamenwerking. Veel van deze landen hebben een hoog groeipotentieel, een jonge en groeiende bevolking en een schat aan natuurlijke hulpbronnen. Met name in topsectoren als water, voedselzekerheid en logistiek hebben Nederlandse bedrijven veel kennis en expertise te bieden. Nederland is bovendien de toegangspoort tot de Europese Unie en is een prominente handelspartner voor lage- en middeninkomenslanden. Nederland heeft veel internationaal opererende handelsbedrijven en beweegt zich in de voorhoede bij het verduurzamen van handelsketens. Deze kennis wordt effectief ingezet. Bijvoorbeeld door bedrijven en NGO's te ondersteunen bij het verduurzamen van handelsketens of door exporterende bedrijven in lage- en middeninkomenslanden te helpen voldoen aan de invoervereisten van de Europese Unie.

De Minister geeft aan dat Nederland nauw betrokken is geweest bij de totstandkoming van de mededeling over private sectorontwikkeling. Kan de Minister aangeven welke onderdelen uit de mededeling door Nederland zijn aangedragen? Ook bij de private sectorontwikkeling komt weer het punt naar voren dat een goede samenwerking en taakverdeling tussen de EU en de individuele lidstaten van belang is. Kan de Minister aangeven wie deze coördinatie op zich zal nemen? De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat een goede coördinatie van groot belang is en dat het niet de bedoeling is dat 28 landen de kar trekken.

Antwoord van het kabinet:

De totstandkoming van de mededeling is vooraf gegaan door een intensief consultatieproces waaraan EU lidstaten, maatschappelijk middenveld en andere betrokkenen deelnamen. Tijdens dit consultatieproces heeft Nederland de Commissie nadrukkelijk gesteund om de private sector nauwer te betrekken bij de ontwikkelingssamenwerkingsagenda. Nederland heeft de Commissie gevraagd om in de mededeling aan te geven wat er momenteel reeds gebeurt op het gebied van private sectorontwikkeling en wat er reeds is bereikt. Tevens heeft Nederland ingezet op de opname van duidelijke doelstellingen in de mededeling. Bij de totstandkoming van de raadsconclusies behorende bij deze mededeling heeft Nederland, overeenkomstig de inzet in het BNC-fiche⁶, onder meer ingezet op het in ogenschouw nemen van de ontwikkelingsrelevantie van de interventies en de verdere concretisering van de mededeling.

De antwoorden van de vragen over de coördinatie van de hulp zijn meegenomen in de beantwoording van de vragen van de leden van de VVD-fractie onder het kopje post-2015.

De Minister geeft aan dat de mededeling over de rol van de private sector in ontwikkeling door het kabinet wordt verwelkomd en dat Nederland nauw betrokken was bij de totstandkoming van deze mededeling, waarin de belangrijke rol van de private sector bij het behalen van ontwikkelingsdoelen wordt benadrukt. De leden van de PvdA-fractie waarderen deze aanpak en in het bijzonder de speciale aandacht voor kwetsbare groepen in deze mededeling. Bij een grotere rol voor de private sector moeten ook

⁶ Kamerstuk 22 112 nr. 1870.

onderwerpen zoals duurzaamheid en fatsoenlijk werk benadrukt blijven worden. Daarom vragen de leden van de PvdA-fractie de Minister om bij deze informele RBZ aandacht te vragen voor inclusieve groei en coherentie van beleid. Daarnaast vragen zij om een benadering die vraag gestuurd is vanuit de partnerlanden en voor een meting van de impact van deze aanpak op armoedebestrijding.

Antwoord van het kabinet:

Binnen private sectorontwikkeling zijn duurzaamheid en fatsoenlijk werk prioritaire thema's voor het kabinet. Tijdens de informele Raad zal Nederland expliciet aandacht vragen voor inclusieve groei en coherentie van beleid. Resultaatmeting en monitoring van voortgang is voor het kabinet eveneens belangrijk. Bij de totstandkoming van de raadsconclusies die volgden op de mededeling van de Commissie over private sectorontwikkeling heeft Nederland ingebracht dat extra nadruk moet worden gelegd op de ontwikkelingsrelevantie en het monitoring- en resultaatkader. Deze inbreng is overgenomen in de uiteindelijke raadsconclusies⁷, die op 23 juni jl. door de Raad Buitenlandse Zaken zijn aangenomen.

De leden van de SP-fractie lezen dat Nederland nauw betrokken is geweest bij de totstandkoming van de mededeling over de rol van de private sector in ontwikkeling. De leden zijn positief over het feit dat er in deze mededeling speciale aandacht uitgaat naar kwetsbare groepen. Kan de Minister aangeven in hoeverre zij haar eigen beleid geslaagd acht als het gaat om het betrekken van kwetsbare groepen in het private sectorbeleid en het monitoren van de resultaten van private sectorontwikkeling? Welke uitdagingen ziet de Minister op dit vlak?

Antwoord van het kabinet:

Armoede wordt alleen blijvend opgelost door een inclusieve economische ontwikkeling. De private sector is daarbij van groot belang als banenmotor, vooral het midden- en kleinbedrijf. Het Nederlands beleid voor private sectorontwikkeling richt zich op het creëren van duurzame werkgelegenheid, onder goede omstandigheden en tegen een eerlijke beloning. Wij investeren in kansen voor armen, met specifieke aandacht voor jongeren en vrouwen, en bevordert dat markten ook voor hen werken. Ook het *Dutch Good Growth Fund* geeft extra aandacht aan jonge en vrouwelijke ondernemers en ondernemers in fragiele staten. Dat levert ook een hoger maatschappelijk rendement op, zij leveren namelijk vaak een relatief grote bijdrage aan ontwikkeling. Bij het monitoren van private sectorontwikkeling wordt nadrukkelijk gekeken naar werkgelegenheid gecreëerd voor vrouwen, jongeren of kleine producenten.

Het kabinet is zich bewust van de uitdagingen die dit in de praktijk kan geven. Zo bestaat er een spanningsveld tussen het inzetten op jonge ondernemers en de zekerheden die je van deze groep kan verlangen bij deelname aan private sector ontwikkelingsprogramma's. Kenmerkend voor deze groep is dat zij geen ervaring, menselijk en financieel kapitaal bezit, wat het succes van de inzet bemoeilijkt. Met technische assistentie wordt geprobeerd dit probleem te ondervangen.

⁷ <http://www.gr2014.eu/sites/default/files/FAC%20Conclusion%203.pdf>

Kan de Minister aangeven wat zij hoopt te bereiken met informeren van de lidstaten over de werking van het Dutch Good Growth Fund (DGGF)? Is zij van mening dat een model als het DGGF ook op Europees niveau gerealiseerd zou kunnen worden, en acht zij dit wenselijk?

Antwoord van het kabinet:

Het DGGF is een van de initiatieven waarbij hulp en handel samen komen. Het adresseert een belangrijk probleem dat ontwikkeling belemmert: de financiering van ontwikkelingsrelevante activiteiten. Het biedt een interessante werkwijze om met de private sector ontwikkelingsrelevante initiatieven van de grond te laten komen. Dit is de reden dat ik in de dialoog met de Commissie en andere lidstaten de werkwijze, zoals we die voor het DGGF ontwikkeld hebben, deel. Daarbij staat het doel voorop dat meer ontwikkelingsrelevante activiteiten financiering vinden. Ik juich toe dat andere lidstaten van het DGGF leren en vergelijkbare instrumenten ontwikkelen.

De leden van de fractie van de SP lezen in het BNC-fiche over de rol van de private sector in ontwikkeling dat de EU een leidende rol speelt bij de verdere ontwikkeling van *blending*, en daarbij inhoudelijk gesteund wordt door Nederland. Waaruit bestaat deze inhoudelijke ondersteuning? Welke instellingen zijn daarbij betrokken, en in hoeverre vindt er in dit proces ook dialoog plaats met het maatschappelijk middenveld?

Antwoord van het kabinet:

Nederland ondersteunt de verdere ontwikkeling en verbetering van innovatieve financieringsinstrumenten zoals *blending* binnen het thema van private sector ontwikkeling en de werkgroepen die daaraan verbonden zijn. Daarnaast is Nederland nauw betrokken bij de EU beleidsgroep voor *Blending in EU External Cooperation* (EUBEC). Deze groep geeft onder andere adviezen aan de Commissie over het bevorderen van de transparantie en efficiency van de verschillende EU *blending* faciliteiten. Nederland brengt hier onder meer zijn ervaring in met programma's als de *Global Agriculture and Food Security Program*, waarvan Nederland een donor is. Ook de Nederlandse Ontwikkelingsbank FMO neemt sinds kort deel aan EUBEC. Het Europese maatschappelijk middenveld wordt door de Commissie regelmatig betrokken bij lopende beleidsdiscussies en om input gevraagd. Ook Nederland voert in dit kader regelmatig overleg met het maatschappelijk middenveld.

Onlangs publiceerde de Inspectiedienst van het Ministerie (IOB) een kritische evaluatie (*Op zoek naar focus en effectiviteit*) over de resultaten en resultaatmeting van private sector ontwikkeling. Daaruit bleek onder meer dat er bij de geëvalueerde projecten onvoldoende aandacht zou zijn geweest impact op economische groei en de vermindering van armoede, en dat de beschikbare middelen lang niet altijd terecht kwamen bij de landen die ze het hardste nodig hadden. Ook bracht de suboptimale uitvoering van de programma's het risico van marktverstoring en overbodige aanwending van publieke middelen met zich mee. De leden van de SP-fractie vragen welke lessen de Minister trekt uit dit rapport, en of zij bereid is om deze lessen te betrekken bij de bespreking van de Europese inzet op het gebied private sector ontwikkeling?

Antwoord van het kabinet:

Ik neem de oproep van de IOB voor een versterkte inzet op ontwikkelingsrelevantie en -impact ter harte. Daarnaast onderschrijf ik de aanbevelingen van de IOB om de synergie tussen de programma's voor privatesectorontwikkeling te versterken en de aandacht voor de additionaliteit van de programma's te verhogen. De IOB-beleidsdoorlichting geeft aan dat samenhang en synergie tussen individuele instrumenten en programma's beter kan. In de afgelopen jaren zijn hiervoor al stappen gezet. Maar er is meer nodig in de vorm van een gemeenschappelijke programmering op landenniveau. Om marktverstoring te voorkomen en overlap tussen programma's te bewaken gaan we meer sturen op additionaliteit. Daartoe wordt per land bepaald waar de ontwikkelingsrelevantie het grootst is en welke specifieke sectoren en ketens vooraf als additioneel kunnen worden aangemerkt. Op basis van de *Investment Policy Reviews* van UNCTAD en het werk van IFC-Wereldbank wordt deze *screening* uiterlijk mid-2015 afgerond. Het *Donor Committee for Enterprise Development* (een denktank over privatesectorontwikkeling) heeft recent een studie uitgebracht van *(best) practices* voor de toetsing op additionaliteit. Dit rapport vormt de basis voor het tegen het licht houden en waar nodig aanscherpen van de toetsingskaders voor alle uitvoerders en programma's. Ook dit wordt voor mid-2015 afgerond. Projecten moeten ontwikkelingsrelevant en levensvatbaar zijn, dat wil zeggen dat zij bijdragen aan de creatie van kwalitatief goede banen (*decent work*), de inclusieve ontwikkeling van de lokale economie en de vermindering van (gender-)ongelijkheid. Deze uitgangspunten betrek ik ook bij mijn inzet ten aanzien van het Europese beleid op het gebied van privatesectorontwikkeling.

Migratie en ontwikkeling

Tijdens deze RBZ wordt er gesproken over migratie en ontwikkeling. De Minister geeft aan dat de inzet van OS-middelen niet losgezien kan worden van samenwerking bij terugkeer en dat een goede dialoog met de oorsprongslanden hiervoor essentieel is. De leden van de VVD-fractie vinden dit niet ver genoeg gaan. Een goede dialoog is niet voldoende. Het is van belang dat er duidelijke en concrete afspraken gemaakt worden tussen de ontvangende landen en de Europese Unie. Indien er niet wordt meegewerkt aan het terugnemen van (uitgeprocedeerde) migranten vanuit een van de EU-landen moet volgens de leden van de VVD-fractie de OS-relatie worden terugschroefd en uiteindelijk beëindigd.

De leden van de PvdA-fractie willen ook graag wijzen op de noodzaak van een integrale agenda voor de vluchtelingencrisis. Deze agenda moet niet stoppen bij de opvang van vluchtelingen, strengere grenscontroles of een beter preventiebeleid. De leden van de PvdA-fractie zien de conclusie van de JBZ-Raad van 5 en 6 juni jongstleden dat er een gezamenlijke JBZ-, BZ- en OS-Raad moet worden georganiseerd als een goede stap voorwaarts. Zij delen ook de mening van de Hoge Commissaris voor de vluchtelingen António Guterres dat de oplossing voor de vluchtelingencrisis is gelegen in het maken van een eind aan de politieke, sociale en economische crisis in de landen van herkomst. Dit vraagt des te meer om een veel meer geïntegreerde aanpak en ook om samenwerking met de landen van herkomst. Echter, het gezamenlijke overleg tussen de verschillende Raden zien de leden van de PvdA-fractie als een goede maar ook een eerste stap. Er zullen nog vele stappen moeten volgen. En daarom vragen zij de Minister om namens het kabinet de noodzaak van een gezamenlijke en

geïntegreerde aanpak binnen het Europees asiel- en migratiebeleid te benadrukken tijdens de informele Raad en zij vragen het kabinet om het voortouw te nemen voor de beoogde gezamenlijke raadsvergadering van bewindspersonen voor asiel en migratie, buitenlandse zaken en ontwikkelingssamenwerking.

Antwoord van het kabinet:

Het kabinet is van mening dat een gezamenlijke en geïntegreerde aanpak in dit kader noodzakelijk is en zal zich hiervoor blijven inzetten in EU-verband. Het initiatief van een gezamenlijke JBZ-OS-BZ Raad zal de komende periode in nauwe samenwerking met het Italiaans voorzitterschap nader worden uitgewerkt.

De leden van de fractie van de SP lezen dat het kabinet de mening deelt dat het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid zo ingericht dient te worden dat de stabiliteit in de landen van oorsprong bevorderd wordt, om additionele vluchtelingen en ontheemden te voorkomen. Daarbij houdt het kabinet oog voor wat er vanuit Europese ontwikkelingssamenwerking hieraan kan worden bijgedragen. Gaat het daarbij gaat om andere financieringsbronnen dan het Global Public Goods and Challenges (GPGC) programma van het Ontwikkelingssamenwerkingsinstrument (DCI)?

Antwoord van het kabinet:

De EU kan uit verschillende instrumenten bijdragen aan het bevorderen van stabiliteit in landen van oorsprong, om additionele vluchtelingen en ontheemden te voorkomen. Naast de instrumenten van het extern beleid, waaronder het hierboven genoemde thematische programma onder het DCI, (Categorie IV van de EU-begroting) betreft dit het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF), waar «migratie-gerelateerde» activiteiten een bijzonder aandachtspunt vormen in de regionale programmering. De regionale programmering voor het elfde EOF (2014–2020) is overigens nog niet afgerond op het moment van schrijven, dus het is nog niet mogelijk hieraan een bedrag te verbinden. Ook vanuit DG Home (Categorie III van de EU-begroting) zijn tot slot middelen beschikbaar om samenwerking met derde landen op het gebied van migratie te financieren.

De Italiaanse Minister-president Renzi heeft een voorstel gedaan om de EU verantwoordelijkheid te geven voor het redden van vluchtelingen op de Middellandse Zee. Het EU-agentschap Frontex zou dan voortaan de reddingsmissies in de Middellandse Zee moeten leiden in plaats van de Italiaanse marine. De leden van de SP-fractie vragen in hoeverre de Minister bereid is om zich achter dit voorstel te scharen.

Antwoord van het kabinet:

Het kabinet onderschrijft het uitgangspunt dat gezamenlijk verantwoordelijkheid moet worden genomen bij de aanpak van de immigratieproblemen. Gezien de omvang en aard van de illegale immigratie vraagt dit om een integrale aanpak op EU-niveau. Het grensbewakingssysteem Eurosur en de recent aangenomen verordening voor maritieme operaties van Frontex dragen bij aan het voorkomen van het verlies van mensenlevens op zee door de samenwerking tussen lidstaten te versterken. Het Eurosur-systeem zorgt voor een betere monitoring van de maritieme grenzen van de EU. In de verordening voor maritieme Frontex-operaties zijn duidelijke regels opgenomen ten aanzien

van opsporing, redding en aan wal brengen van migranten die worden aangetroffen. Het kabinet acht het van belang dat wordt aangesloten bij lopende Frontex-operaties. Daar waar nodig kunnen deze operaties worden versterkt door materiële en personele bijdragen van lidstaten aan Frontex. Nederland levert jaarlijks een significante bijdrage aan Frontex-operaties door personeel en materieel aan het agentschap aan te bieden. Zoals de Staatssecretaris van V&J heeft gesteld in de brief van 3 juli jl. (Kamerstuk 32 317, nr. 244) is het overhevelen van een militaire operatie als Mare Nostrum naar EU-niveau gezien het geheel van de bovenstaande initiatieven niet wenselijk. Ook de recent verschenen Europese strategische richtsnoeren doen hiertoe geen oproep.

Voedselzekerheid

De leden van de PvdA-fractie waarderen het belang dat de Minister hecht aan voedselzekerheid en de inzet van Nederland binnen EU-verband op dit terrein. Zij ondersteunen de aandachtspunten van de Minister, zoals de publiek private partnerschappen en het terugdringen van «stunting».

De leden van de SP-fractie zien kansen om Nederlandse expertise op het terrein van voedselzekerheid, één van de speerpunten van dit kabinet, in te zetten voor het verbeteren van de mondiale voedselvoorziening. De leden lezen in de brief dat Nederland een spilfunctie vervult in het creëren van allianties tussen overheden, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties door middel van de Dutch Diamond Approach. Welke appreciatie van dit beleidskader en de PPP-fondsen op het terrein van water en voedselzekerheid kan de Minister overbrengen op de RBZ OS? Kan de regering tevens expliciteren langs welke kanalen Nederland de inspanningen op voedselzekerheid wil verbinden met sectoren als water, gezondheid en landbouw?

Antwoord van het kabinet:

De mondiale uitdagingen op het gebied van voedselzekerheid en water zijn, net als die voor andere internationale publieke goederen, groot en complex. Te groot om alleen door publieke interventies opgelost te kunnen worden. Om die reden slaan wij de handen ineen met bedrijven, met kennisinstellingen en met maatschappelijke organisaties. Al deze spelers brengen hun eigen kracht in; financieel, kennis, netwerk, etc. In een goed partnerschap worden dit complementaire rollen die door samenwerking meerwaarde opleveren. Met verschillende initiatieven en fondsen doen we goede ervaring op. Concrete voorbeelden zijn het *Amsterdam Initiative against Malnutrition*; het Sustainable Trade Initiative (IDH), de Faciliteit voor Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid (FODV) en het Fonds Duurzaam Water (FDW). Hierop zal tijdens de informele Raad specifiek worden ingegaan.

Het programma voor voedselzekerheid kent een geïntegreerd en inclusief karakter. Programma's die als primair doel verhoging van voedselproductie kennen houden tevens rekening met klimaat, waterverbruik en de kwaliteit van voeding («nutrition-sensitivity»). In de beleidsbrief over voedselzekerheid, die ik samen met de Staatssecretaris van Economische Zaken aan het voorbereiden ben, zal hierop specifiek worden ingegaan.

Tegelijkertijd willen de leden van SP-fractie benadrukken dat het voor ontwikkelingslanden van groot belang is om de lokale voedselproductie-

ketens en onderlinge handel te verbeteren, ten bate van hun zelfvoorzienend vermogen. Verdringing van lokale spelers door grote voedselproductiebedrijven is daarbij onwenselijk. De leden vragen de Minister, in het kader van aid for trade, ook deze kwestie te betrekken bij de bespreking van de mondiale strategie op voedselzekerheid.

Antwoord van het kabinet:

In bovengenoemde beleidsbrief voedselzekerheid, die we dit najaar aan de Kamer zullen sturen, zal hierop worden ingegaan.

EPA's

Tenslotte willen de leden van de VVD-fractie nog kort de Economische Partnerschapsovereenkomsten (EPA's) met ontwikkelingslanden behandelen. In haar brief van 18 december liet de Minister weten dat ook Hoge Vertegenwoordiger Ashton bevestigde dat de EPA-onderhandelingen de volle aandacht hadden, met name met het oog op de EU-Afrika Top van april jl. Kan de Minister aangeven wat de uitkomsten van deze Top zijn en of er uit deze Top ook nieuwe EPA's zijn voortgekomen? De leden van de VVD-fractie zijn nog steeds van mening dat landen die niet meewerken aan de EPA's gekort moeten worden op OS-gelden.

Antwoord van het kabinet:

Voor de uitkomst van de EU-Afrika Top met betrekking tot de EPA's verwijs ik naar het Verslag van de EU-Afrika Top [Kamerstuk 21 501-02 nr. 1391]. Het belang van een spoedige afwikkeling van de EPA's werd tijdens de Top door zowel Afrikaanse als Europese zijde benadrukt.

Ik ben het niet eens met de VVD-fractie dat landen die niet meewerken aan de EPA's gekort moeten worden op ontwikkelingssamenwerking. Allereerst ligt een definitief akkoord met veel regio's nu binnen handbereik. Bovendien is het primair aan deze landen zelf om een keuze te maken. Ze kunnen hun eigen markt blijven beschermen tegen concurrentie vanuit Europa door gebruik te maken van het APS met eenzijdige, goede toegang tot de EU-markt. In het geval zij volledig tariefvrije toegang tot de EU-markt willen behouden, dan geldt voor deze landen dat zij een wederkerige EPA aan moeten gaan, uiteraard wel op gunstige voorwaarden. De gevolgen voor de minst ontwikkelde landen blijven overigens bij geen tijdige EPA beperkt, omdat zij een beroep kunnen doen op de gunstige tariefpreferenties van het *Everything But Arms* (EBA).